

บทความวิจัยเรื่อง

ภาพดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ

โดย

นางสาวศุภกัญญา โม้สา

รหัสนักศึกษา 05540659

เสนอ

อาจารย์สุพิชฌาย์ แสงสุขเอี่ยม

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชา เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2557

ชื่อเรื่อง	ภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวศุภกัญญา ไม้สา
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์สุพิชฌาย์ แสงสุขเอี่ยม
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสัญลักษณ์หรือลักษณะที่สื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ ศึกษาแนวความคิดและความหมายของการใช้สัญลักษณ์แทนฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ โดยศึกษาด้วยการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในเรื่องของสัญลักษณ์ต่างๆที่สื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ และเมื่อได้ข้อมูลของสัญลักษณ์มาแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ต่อถึงลักษณะเฉพาะของภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ โดยนำมาวิเคราะห์ในภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะจำนวน 15 ภาพ และวิเคราะห์ถึงแนวความคิดและความหมายของการใช้สัญลักษณ์แทนฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ

ผลจากการศึกษาพบว่าภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะมีการใช้สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้และสถานที่ที่มีชื่อเสียงในการสื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ โดยมีดอกซากุระเป็นดอกไม้ที่สื่อความถึงฤดูใบไม้ผลิได้ชัดเจนที่สุด นอกจากนั้นยังใช้สถานที่ที่มีชื่อเสียงในสมัยเอโดะเป็นตัวแทนสื่อความหมายด้วย เช่น สวนอุเอะโนะ, แม่น้ำซูมิดะ, นิโปริ, เทือกเขาโกเท็นและย่านโยชิวาระ เป็นต้น ส่วนเรื่องของแนวความคิดของภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ ศิลปินมักใช้แนวความคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยนั้นเป็นหลักการในการเขียนภาพขึ้นมา ไม่ว่าจะภาพจะมีความหมายหรือเป็นภาพใดก็ตามศิลปินจะใส่นำแนวความคิดนี้ลงไปในทุกภาพที่เขียนขึ้นมา และเรื่องสุดท้ายคือความหมายของการใช้สัญลักษณ์แทนฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ ในสมัยนี้ใช้ดอกซากุระและสถานที่ที่มีชื่อเสียงสื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิเนื่องจากว่า ดอกซากุระเป็นสิ่งที่สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ซึ่งถ้านำมารวมกับสถานที่ที่มีชื่อเสียงแล้วสามารถสื่อความหมายได้ว่า ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์อยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญรูปภาพ.....	ค
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 ขั้นตอนของการศึกษา.....	4
1.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
บทที่ 2 ความเป็นมาและสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิ.....	9
2.1 ความเป็นมาของภาพ 4 ฤดูกาลของญี่ปุ่น (4 SEASONS OF JAPAN PAINT).....	9
2.2 สัญลักษณ์หรือลักษณะที่สะท้อนความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ.....	9
บทที่ 3 วิเคราะห์ภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ.....	17
3.1 วิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ.....	17
3.2 วิเคราะห์แนวความคิดและความหมายของการใช้สัญลักษณ์.....	33
แทนฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ	
บทที่ 4 บทสรุป.....	40
สรุปผลการศึกษา.....	40
บรรณานุกรม.....	41

สารบัญรูปภาพ

หัวข้อ	หน้า
ภาพที่ 1 Cherry Blossom Viewing at Goten Yama.....	17
ภาพที่ 2 Courtesans Viewing Cherry Blossoms.....	18
ภาพที่ 3 Cherry Blossom Viewing Party in a Japanese palace garden.....	19
ภาพที่ 4 Cherry Blossom on Asuka Hill.....	20
ภาพที่ 5 Viewing the cherry blossom on Nakanochō Street..... in the Yoshiwara Quarter	21
ภาพที่ 6 Spring at Nippori.....	22
ภาพที่ 7 Cherry Blossom Viewing on the Sumida River Embankment.....	23
ภาพที่ 8 Cherry Blossom Time at Naka-no-cho in the Yoshiwara.....	24
ภาพที่ 9 Cherry Blossom in full bloom along the Sumida River.....	25
ภาพที่ 10 Suijin Shrine and Massaki on the Sumida River.....	26
ภาพที่ 11 The Flower Mansion on Dango Slope in Sendagi.....	27
ภาพที่ 12 Blossoms on the Tama River Embankment.....	28
ภาพที่ 13 The Kiyomizu Temple and Shinobazu Pond at Ueno.....	29
ภาพที่ 14 Dam on the Otonashi River at Oji.....	30
ภาพที่ 15 Cherry Blossoms at the Hachiman Shrine in Fukugawa.....	31

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศญี่ปุ่นมีฤดูกาลทั้งหมด 4 ฤดูกาล คือ ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วงและฤดูหนาวตามลำดับ แต่ละฤดูกาลนั้นก็จะมีเอกลักษณ์ทางกายภาพที่แตกต่างกันออกไป ในงานศิลปะก็เช่นเดียวกัน ทั้ง 4 ฤดูกาลนี้ต่างก็มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถสื่อให้ผู้ชมเห็นได้ว่าผลงานชิ้นนั้นสื่อถึงฤดูกาลอะไร และฤดูกาลที่สรรสร้างความเป็นศิลปะของประเทศญี่ปุ่นมากที่สุดก็คือ ฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากว่าเป็นฤดูกาลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะโดดเด่นกว่าฤดูกาลอื่นๆ ทั้งในเรื่องของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่น

ในประเทศญี่ปุ่น ฤดูใบไม้ผลิเป็นฤดูกาลแรกของทุกๆปีจึงได้ชื่อว่าเป็นฤดูกาลแห่งการเริ่มต้น ทั้งต้นไม้และดอกไม้บานาพรรณต่างก็พากันผลิดอกออกผลอย่างสวยงามเพื่อต้อนรับความมีชีวิตชีวาที่กลับคืนมาอีกครั้งหลังจากที่เผชิญกับฤดูหนาวมาเป็นเวลานาน นอกจากนั้นแล้วการใช้ชีวิตของชาวญี่ปุ่นก็ยังเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยโดยในฤดูใบไม้ผลินั้นเราจะได้เห็นถึงความสนุกสนานที่แฝงอยู่ในชีวิตประจำวันของชาวญี่ปุ่น ถือเป็นฤดูกาลแห่งความสดใสอย่างแท้จริงนอกจากนั้น ฤดูใบไม้ผลิยังเป็นฤดูกาลที่ได้รับความนิยมจากเหล่าศิลปิน จึงถูกนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานอย่างแพร่หลายเพราะในช่วงฤดูใบไม้ผลินั้นเป็นช่วงที่มีสภาพอากาศเหมาะสมกับความเป็นอยู่คือไม่ร้อนไม่หนาวจนเกินไป มีเทศกาลที่น่าสนใจหลายเทศกาล รวมถึงมีสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่สวยงาม โดยลักษณะเด่นของฤดูกาลนี้ก็คือ ดอกซากุระ ซึ่งถือเป็นดอกไม้ประจำฤดูใบไม้ผลิและยังเป็นดอกไม้ประจำประเทศญี่ปุ่นอีกด้วย

ภาพ 4 ฤดูกาลของญี่ปุ่นหรือ 4 SEASONS OF JAPAN PAINT ถูกระบุว่ามาตั้งแต่ในสมัยเฮอัน (ค.ศ.794 – 1185) จากหลักฐานทางศาสนาชินโตโบราณในศตวรรษที่ 8 กวีในสมัยเฮอันและชนชั้นปัญญาชนที่ซบอยู่ตามธรรมชาติในชนบท ได้กำหนดพื้นฐานของความสวยงามตามธรรมชาติขึ้นมา โดยต้องมีการใส่อารมณ์ให้สัมพันธ์กับสภาพอากาศ เสียงของสัตว์และกลิ่นของดอกไม้ เป็นต้น ดังนั้นผลงานของศิลปินจึงเริ่มมีการเชื่อมโยงถึงธรรมชาติตั้งแต่ในสมัยเฮอันเป็นต้นมา

เมื่อเข้าสู่สมัยเอโดะ (ค.ศ. 1600 - 1868) เป็นสมัยที่มีระยะเวลายาวนานถึง 250 ปี ประเทศญี่ปุ่นประกาศปิดประเทศ เนื่องจากในปี ค.ศ. 1637 ได้เกิดเหตุจลาจลบางอย่างขึ้นภายใต้การปกครองระดมของ อามาคุสะ ชิโร่ ซามูไรคริสเตียนผู้คลั่งในศาสนาคริสต์ ทำให้รัฐบาลที่ปกครองประเทศญี่ปุ่นในช่วงนั้นไม่ไว้วางใจชาวต่างชาติ ประเทศญี่ปุ่นจึงอยู่อย่างโดดเดี่ยวและไม่ขอรับวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาอีกต่อไป เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นภัยต่อระบบความเชื่อความศรัทธาและระบบสังคมในประเทศ ส่งผลให้ศิลปะของญี่ปุ่นในสมัยนั้นไม่ได้รับอิทธิพลจากต่างชาติเลย

ศิลปะในสมัยเอโดะสะท้อนถึงความเป็นญี่ปุ่นอย่างมาก อีกทั้งในสมัยนี้ยังเป็นสมัยที่มีการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ต่างๆ ทำให้วัฒนธรรมญี่ปุ่นเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด เนื่องจากว่าไม่มีปัจจัยจากภายนอกประเทศเข้ามารบกวนและได้เกิดศิลปะในระดับสามัญชนขึ้นมาเรื่อยๆ รวมถึงเกิดศิลปะแขนงใหม่ๆขึ้นในสมัยนี้ เช่น ละครหุ่น การเขียนกลอน เป็นต้น แม้ว่าจะเกิดศิลปะแขนงใหม่ๆขึ้น แต่ศิลปะที่เน้นความสวยงามของธรรมชาติก็ยังคงมีอยู่เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

ภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะถูกสร้างสรรค์สร้างขึ้นมาเรื่อยๆโดยฝีมือของศิลปินระดับสามัญชน ไม่ว่าจะเป็น ภาพพิมพ์ ลวดลายบนพัด และลวดลายบนภาชนะต่างๆ เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่จะถูกถ่ายทอดออกมาบนภาพพิมพ์ที่เรียกว่า ภาพอุกิโยะหรือภาพพิมพ์แกะไม้ของญี่ปุ่นที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีน ซึ่งศิลปินนิยมนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะกันอย่างแพร่หลายในสมัยนั้น ศิลปะบนภาพพิมพ์มักแสดงถึงเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นและกิจกรรมต่างๆที่ประชาชนนิยมทำกันในสมัยนั้น เช่น เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การแข่งขันกีฬา เทศกาลต่างๆ การแสดงละครรวมถึงวิวทิวทัศน์ธรรมชาติ และสาเหตุที่นิยมถ่ายทอดบนภาพพิมพ์ก็เนื่องจากว่า ภาพพิมพ์นั้นใช้เส้นเป็นตัวกำหนดขอบเขตของตัวภาพและมีการใช้สีเล่นรายละเอียดของลวดลายบนภาพเพราะรายละเอียดส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับธรรมชาติ ทำให้สามารถมองเห็นถึงความงามเชิงเส้นบนภาพและรายละเอียดในภาพได้เป็นอย่างดี

นอกจากนั้น ในแต่ละภาพอาจไม่ใช่แค่เพียงธรรมชาติหรือดอกไม้ในการสะท้อนความหมาย แต่ยังมีการใช้เทศกาล(tsuikinami-e) สภาพภูมิประเทศทั่วไป(shiki-e) รวมไปถึงสถานที่ที่สำคัญ(meisho-e)ของฤดูใบไม้ผลิเป็นสัญลักษณ์อีกด้วย ในฤดูกาลนี้ผู้คนมักจะออกมาทำกิจกรรมต่างๆนอกบ้าน เนื่องจากมีเทศกาลที่น่าตื่นตาตื่นใจหลายเทศกาล และเทศกาลที่ได้รับความนิยมมากที่สุดก็คือ เทศกาลฮานะมัตสึริ หรือ เทศกาลชมดอกซากุระถือเป็นเทศกาลหลักของฤดูกาลนี้และผู้คนรอ

คอยให้มาถึงมากที่สุด ส่วนสถานที่ชมดอกซากุระส่วนใหญ่จะเป็นตามสวนสาธารณะหรือตามแหล่ง
ธรรมชาติต่างๆ

เมื่อพิจารณาถึงความสวยงามของฤดูใบไม้ผลิแล้ว จะเห็นได้ว่าภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัย
เอโดะมีความน่าสนใจ เนื่องจากว่า แต่ละภาพนั้นล้วนแต่มีการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายที่ไม่
เหมือนกัน แต่ความหมายที่ต้องการจะสื่อกลับออกมาตรงกัน ทำให้เราสามารถมองเห็นถึงความคิดที่
ละเอียดอ่อนของชาวญี่ปุ่นได้ บางสิ่งบางอย่างที่เราไม่คิดว่าจะเป็นตัวสื่อความหมายของฤดูใบไม้ผลิได้
แต่ชาวญี่ปุ่นกลับคิดได้ นอกจากนั้น ในภาพอาจจะแฝงไปด้วยความหมายบางอย่างประจำฤดูใบไม้ผลิ
หรือบางภาพอาจจะบอกเล่าถึงกิจกรรมและวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นในฤดูใบไม้ผลิก็อาจเป็นไปได้ อีกทั้ง
องค์ประกอบของภาพ การใช้เส้นและการใช้สี ล้วนแต่มีความสดใสเหมาะสมกับฤดูใบไม้ผลิ สิ่งเหล่านี้
ไม่เพียงแต่จะทำให้เราเข้าใจถึงความเป็นญี่ปุ่นเท่านั้น ยังทำให้เราเข้าใจในวัฒนธรรมของประเทศ
ญี่ปุ่นอีกด้วย นอกจากนั้นแล้ว ความรู้เหล่านี้ยังแสดงให้เห็นถึงการยกย่องคุณค่าของศิลปะนั้นๆรวมถึง
เจ้าของประเทศนั้นๆด้วย

จากความน่าสนใจดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษา ภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ
อีกทั้งในเรื่องนี้ยังไม่ค่อยมีผู้ศึกษามากนัก ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเรื่องนี้เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการ
วิเคราะห์ภาพฤดูใบไม้ผลิในสมัยเอโดะหรือสมัยอื่นๆต่อไป

1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ศึกษาแนวความคิดและความหมายของการใช้สัญลักษณ์อันเป็นตัวแทนของฤดูใบไม้ผลิใน
ภาพเขียนสมัยเอโดะ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ในสมัยเอโดะมีการใช้ภาพทิวทัศน์ธรรมชาติ เช่น ดอกซากุระ และใช้ภาพงานเทศกาลที่จัด
ขึ้นเป็นประจำในช่วงฤดูใบไม้ผลิเป็นสัญลักษณ์แทนภาพแห่งฤดูใบไม้ผลิ ซึ่งเป็นการพัฒนาต่อจากสมัย
เฮอันที่ใช้เพียงภาพทิวทัศน์ธรรมชาติเพียงอย่างเดียว

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะและศิลปะอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา

1.5 ขั้นตอนของการศึกษา

1. กำหนดที่มาและความสำคัญของปัญหา
2. ค้นหาข้อมูลในส่วนของเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลต่างๆทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จากหนังสือและอินเทอร์เน็ต
3. แปลข้อมูลในส่วนของเนื้อหาที่เป็นภาษาอังกฤษให้เข้าใจ
4. ค้นหาข้อมูลในส่วนของรูปภาพจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งจากหนังสือและอินเทอร์เน็ต
5. เลือกรูปภาพเฉพาะภาพที่เป็นฤดูใบไม้ผลิ
6. ค้นหาข้อมูลของภาพฤดูใบไม้ผลิว่าเป็นภาพในสมัยใด และคัดออกหากไม่ใช่ในสมัยเอโดะ
7. ศึกษาภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะว่ามีสัญลักษณ์หรือมีสิ่งใดที่แสดงให้เห็นว่าภาพนั้นเป็นภาพฤดูใบไม้ผลิ
8. ศึกษาความหมายของภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะแต่ละภาพ
9. วิเคราะห์ความหมายโดยรวมของทุกภาพว่าส่วนใหญ่จะเน้นความหมายอย่างไรในการสื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ
10. สรุปผลและนำเสนอผลงาน

1.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ เอกสารที่ใช้เป็นความรู้และกรอบความคิดในการวิเคราะห์ และเอกสารที่นำภาพมาใช้ในการศึกษา

1.6.1 เอกสารที่ใช้เป็นความรู้และกรอบความคิดในการวิเคราะห์

กุลนิตา เหลือบจำเริญ. **องค์ประกอบศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์, 2555. กล่าวถึงองค์ประกอบของศิลปะที่เป็นหลักเกณฑ์ในการนำไปสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยเนื้อหาจะประกอบไปด้วยหัวข้อหลัก 3 หัวข้อคือ ความสำคัญของส่วนประกอบทัศนศิลป์ หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์และหลักการในการสร้างสรรค์ผลงานภาพ

ผู้วิจัยคิดว่าหนังสือเล่มนี้ทำให้ทราบถึงหลักทฤษฎีของการสร้างผลงานศิลปะ ไม่ว่าจะพื้นฐานของการออกแบบ การจัดองค์ประกอบของภาพรวมไปถึงการลงสี ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูล

ในการศึกษาเรื่องของโทนสีในภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะได้ว่าแต่ละภาพนั้นใช้โทนสีอย่างไร และอิทธิพลของแต่ละสีแสดงถึงความรู้สึกอย่างไร

คัง ซุซูกิ. **Spring ฤดูใบไม้ผลิกับความเบิกบานของดอกซากุระ**. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส 1989, 2554. เป็นหนังสือแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศญี่ปุ่นช่วงฤดูใบไม้ผลิ โดยมีการรวบรวม อันดับสถานที่ชมดอกซากุระที่สวยงามที่สุดในญี่ปุ่นกว่า 100 สถานที่ให้ได้ทราบว่ามีที่ไหนบ้าง อีกทั้งมีการเล่าเรื่องราวต่างๆ รวมถึงอธิบายรายละเอียดของฤดูใบไม้ผลิและดอกไม้ที่บานในฤดูนี้โดยเฉพาะ ดอกซากุระ

ผู้วิจัยคิดว่าหนังสือเล่มนี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับฤดูใบไม้ผลิได้อย่างครบถ้วน แม้ว่าสถานที่ชมดอกซากุระที่หนังสือเล่มนี้แนะนำจะนำมาใช้ในการศึกษาไม่ได้ แต่เนื้อหาส่วนที่อธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับฤดูใบไม้ผลินั้นสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาได้ว่าฤดูใบไม้ผลิมีลักษณะทางสภาพแวดล้อมอย่างไรและดอกซากุระมีความสำคัญกับประเทศญี่ปุ่นอย่างไร

มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์. **ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538. กล่าวถึงศิลปะของประเทศญี่ปุ่นในแต่ละสมัย โดยแบ่งออกเป็น 3 สมัยคือ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยประวัติศาสตร์และสมัยใหม่ตอนต้น โดยศิลปะในแต่ละสมัยจะมีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนาและความเชื่อของชาวญี่ปุ่น

ผู้วิจัยคิดว่าหนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับการนำมาประกอบการศึกษาคือ ทำให้ทราบถึงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของศิลปะญี่ปุ่น หนังสือเล่มนี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาเรื่องศิลปะของประเทศญี่ปุ่นในสมัยเอโดะได้ว่ามีประวัติความเป็นมาและมีลักษณะอย่างไร รวมถึงมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้ศิลปะในสมัยเอโดะมีลักษณะแบบนั้น

ศิลป์ ภาคสุวรรณ, ผู้แปล. **รู้จักญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2532. กล่าวถึงศิลปะวัฒนธรรม ระเบียบประเพณี การดำเนินชีวิต ศาสนา การละคร ดนตรี กีฬา การละเล่น การรับประทานอาหาร และสิ่งอื่นๆอีกมากมายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวญี่ปุ่นที่ไม่ว่าชาติไหนก็ไม่สามารถลอกเลียนแบบให้เหมือนได้

ผู้วิจัยคิดว่าหนังสือเล่มนี้อธิบายถึงเอกลักษณ์ของชาวญี่ปุ่นได้อย่างละเอียดและครบถ้วน อีกทั้งมีการใช้ภาพประกอบในการอธิบาย จึงทำให้เข้าใจได้ง่ายหนังสือเล่มนี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลใน

การวิเคราะห์ภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะได้ว่าเป็นญี่ปุ่นอย่างแท้จริงอย่างไร โดยอ้างอิงจากเอกลักษณ์และวิถีชีวิตแบบเดิมๆของชาวญี่ปุ่นในหนังสือเล่มนี้

PEEKO [นามแฝง]. **ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูแห่งการเริ่มต้น** [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2557. เข้าถึงจาก<http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=aisatsugreetings&month=11-2005&date=29&group=1&gblog=22>กล่าวถึง 4 ฤดูกาลของประเทศญี่ปุ่นว่ามีความแตกต่างกันทั้งในด้านสภาพอากาศ ด้านธรรมชาติและด้านการใช้ชีวิตของชาวญี่ปุ่น โดยในบรรดาทั้ง 4 ฤดู ฤดูใบไม้ผลิจะเป็นช่วงเวลาแห่งความสดใสและมีชีวิตชีวามากที่สุด รวมถึงเป็นฤดูกาลแห่งการเริ่มต้นสิ่งใหม่ๆของชาวญี่ปุ่นในหลายๆด้าน

ผู้วิจัยคิดว่าบทความนี้มีประโยชน์ต่อการศึกษาข้อมูลของฤดูใบไม้ผลิ โดยมีการให้ความรู้เกี่ยวกับฤดูใบไม้ผลิในประเทศญี่ปุ่นว่า สภาพอากาศ ธรรมชาติและการใช้ชีวิตของชาวญี่ปุ่นมีลักษณะอย่างไร มีอะไรที่โดดเด่น ซึ่งบทความนี้สามารถนำมาใช้เป็นความรู้ในการอธิบายข้อมูลพื้นฐานของฤดูใบไม้ผลิได้

เจมส์ และ แจ็คสัน จาร์เวส. **ขำเลียงแลศิลปะญี่ปุ่น**. แปลจาก A Glimpse at the Art of Japan. แปลโดย กิติมา อมรทัต. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2545. กล่าวถึงความรู้ต่างๆเกี่ยวกับศิลปะและวรรณกรรมของญี่ปุ่นในแต่ละสมัย โดยเน้นในเรื่องของอิทธิพลและความเกี่ยวข้องของสภาพสังคมที่มีต่อวงการศิลปะและวรรณกรรมของญี่ปุ่นในสมัยนั้นๆ

ผู้วิจัยคิดว่าหนังสือเล่มนี้ทำให้ทราบถึงความคิดที่แฝงอยู่ในผลงานศิลปะแต่ละชิ้น รวมถึงทราบถึงปัจจัยและอิทธิพลจากสิ่งต่างๆที่ส่งผลให้ศิลปินสร้างผลงานออกมาด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติที่แตกต่างกัน หนังสือเล่มนี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เรื่องของอุดมคติในการสร้างผลงานศิลปะของศิลปินชาวญี่ปุ่นในสมัยเอโดะได้ว่ามีความคิดอย่างไรต่อศิลปะที่เป็นธรรมชาติ มีการถ่ายทอดออกมาอย่างไรและแสดงถึงอะไร

Guth, Christine. **Edo Art in Japan 1615 – 1868**[Online]. Accessed 30 October 2014. Available from <http://www.nga.gov/content/dam/ngaweb/Education/Learning-resources/teaching-packets/pdfs/edo-teach.pdf> เป็นบทความที่อธิบายถึงลักษณะของศิลปะใน

สมัยเอโดะ ทั้งภาพวาด ลวดลายบนภาชนะและลวดลายบนกิโมโน ซึ่งต่างก็ได้รับอิทธิพลจาก
ธรรมชาติมาใช้ในการออกแบบวาดลวดลาย และแต่ละลวดลายนั้นต่างก็มีความหมายบางอย่างแฝงอยู่
ผู้วิจัยคิดว่าบทความนี้ทำให้เข้าใจถึงอิทธิพลของธรรมชาติในสมัยเอโดะว่ามีความเกี่ยวข้องกับ
และสำคัญอย่างไรกับมนุษย์จนส่งผลให้มนุษย์นำธรรมชาติมาผสมผสานในการสร้างผลงานศิลปะ
บทความนี้สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะได้ว่า ลวดลายที่ปรากฏบน
ผลงานศิลปะแต่ละชิ้นนั้นใช้ธรรมชาติสื่อถึงฤดูใบไม้ผลิอย่างไร

1.6.2 เอกสารที่นำภาพมาใช้ในการศึกษา

เอกสารประกอบการวิจัยในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะไม่ใช้เนื้อหาจากหนังสือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์
เหล่านี้ แต่จะใช้เพียงภาพในการนำไปศึกษาเท่านั้น

Gabriele, Fahr and Backer. **Japanese Prints**. Italy: *Grafedit S.p.A. Azzano San Paolo*, 2007. หนังสือภาพเล่มนี้รวบรวมภาพพิมพ์แกะไม้หรือภาพอุกิโยะของศิลปินที่มีชื่อเสียงใน
ศตวรรษที่ 17 – 18 กว่า 43 คน มีทั้งหมด 87 ภาพ ซึ่งทุกภาพได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกทาง
วัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น โดยภาพต้นฉบับจะอยู่ที่ Riccar Art Museum ในกรุงโตเกียว

Hiroshi, Mizuo. **Edo Painting : SOTATSU AND KORIN**. Translated by John M.
Shields. Japan: Heibonsha, 1973. เป็นหนังสือรวบรวมผลงานศิลปะของศิลปินชาวญี่ปุ่นในสมัยเอ
โดะ โซทัตสึและโคริน แบ่งผลงานออกเป็น 12 บท แต่ละบทจะกล่าวถึงแรงบันดาลใจของโซทัตสึและ
โครินในการสร้างผลงานแต่ละชิ้น มีทั้งภาพพิมพ์แกะไม้และจิตรกรรมบนภาชนะหรือข้าวของเครื่องใช้
ต่างๆ

Ota, Seizo. **Sakura Sakura Coming of Spring** [Online]. Accessed 25 November
2014. Available from <http://www.ukiyoe-ota-muse.jp/H2403sakurasakura-E.html> เป็น
เว็บไซต์ของ Ukiyo-e OTA MEMORIAL MUSEUM OF ART รวบรวมภาพพิมพ์แกะไม้หรือภาพอุกิ
โยะของศิลปินที่มีชื่อเสียงไว้มากมาย รวมถึงมีภาพที่เป็นภาพฤดูใบไม้ผลิในสมัยเอโดะของ Utagawa
Hiroshige และ Keisai Eisen ที่จะนำมาศึกษาอยู่ในแหล่งข้อมูลนี้ด้วย

Tinius, Ellis. **Japanese Prints Ukiyo-e in Edo, 1700 – 1900**. London : The British Museum Press, 2010. เป็นหนังสือภาพที่รวบรวมภาพพิมพ์แกะไม้ของญี่ปุ่นในสมัยเอโดะ เป็นผลงานของศิลปินทุกระดับในสมัยนั้น ทั้งที่มีชื่อเสียงและไม่มีชื่อเสียง โดยแต่ละภาพจะมีการบรรยายถึงรายละเอียดในภาพและแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานของศิลปินแต่ละคน

บทที่ 2

ความเป็นมาและสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิ

2.1 ความเป็นมาของภาพ 4 ฤดูกาลของญี่ปุ่น (4 SEASONS OF JAPAN PAINT)

ภาพ 4 ฤดูกาลของญี่ปุ่นหรือ 4 SEASONS OF JAPAN PAINT ถูกระบุว่าเริ่มมาตั้งแต่ในสมัยเฮอัน (ค.ศ.794 – 1185) จากหลักฐานทางศาสนาซันโตโบราณและหนังสือรวบรวมบทกวีในช่วงศตวรรษที่ 8 การที่ชาวญี่ปุ่นมีอารมณ์และความรู้สึกร่วมอย่างใกล้ชิดกับธรรมชาตินั้นถือเป็นเรื่องที่มีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่สมัยโบราณ ความสวยงามของธรรมชาติในสมัยเฮอันมักถูกออกแบบมาโดยเหล่ากวีและบรรดาขุนนางชนชั้นสูงที่มีการศึกษาแต่บุคคลเหล่านี้ไม่ค่อยมีโอกาสได้สัมผัสกับธรรมชาติอันสวยงามที่เป็นธรรมชาติอย่างแท้จริงตามชนบท เนื่องจากส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในเขตเมืองหลวง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เหล่ากวีและขุนนางทำการกำหนดพื้นฐานของความสวยงามตามธรรมชาติขึ้นมาเอง โดยระบุไว้ว่าต้องมีการใส่อารมณ์และความรู้สึกให้สัมพันธ์กับสภาพอากาศ เสียงของสัตว์และกลิ่นของดอกไม้ที่แบ่งตามฤดูกาลตามปฏิทิน ดังนั้นภาพวาดของญี่ปุ่นจึงเริ่มมีการเชื่อมโยงถึงธรรมชาติตั้งแต่ในสมัยเฮอันเป็นต้นมา

2.2 สัญลักษณ์หรือลักษณะที่สะท้อนความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ

ฤดูใบไม้ผลิถือเป็นฤดูกาลแห่งการเริ่มต้นของญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นเริ่มต้นชีวิตการทำงานหรือเริ่มต้นชีวิตการเรียน เนื่องจากในช่วงฤดูใบไม้ผลิเป็นช่วงที่ทั้งบริษัทและโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยต่างเปิดทำการพร้อมกับต้อนรับพนักงานใหม่หรือเริ่มต้นภาคการศึกษาใหม่ทำให้บรรยากาศในฤดูกาลนี้เต็มไปด้วยความสดใสของผู้คนที่ได้เริ่มต้นทำสิ่งต่างๆนอกจากนั้นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของฤดูกาลนี้ยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้บรรยากาศโดยรวมในฤดูกาลนี้เต็มไปด้วยความสดใส รุ่งเรือง ความสนุกสนานรวมถึงความผ่อนคลายสบายใจ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ยอดไม้และดอกไม้ต่างผลิดอกออกผลแข่งกันอย่างสวยงาม ดังนั้นสิ่งที่เป็สัญลักษณ์แทนฤดูใบไม้ผลิจึงเป็สิ่งที่มีความหมายถึงความสนุกสนานและความสวยงาม เช่น ดอกไม้

นอกจากนั้นในเอกสารเรื่อง Japan with the passing seasons ของพิพิธภัณฑ Cernuschi ประเทศฝรั่งเศสที่รวบรวมขึ้นโดย Robert F. และ Betsy G. Feinberg ได้ระบุไว้ในหัวข้อเรื่อง Nature and the seasons in Japanese painting ว่า “ในสมัยโบราณตั้งแต่ศตวรรษที่ 10 เป็นต้นมา เหล่าศิลปินจิตรกรชาวญี่ปุ่นได้คิดค้นรูปแบบและลักษณะของความเป็นธรรมชาติขึ้นมาในรูปแบบใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย ภาพวาดตามฤดูกาล(Shiki-e) ภาพวาดตามเดือนทั้ง 12 หรือ เทศกาลในแต่ละเดือน(Tsukinami-e) และภาพวาดสถานที่ที่มีชื่อเสียง(Meisho-e) โดยภาพวาดแต่ละประเภทจะถูกวาดออกมาด้วยรูปแบบที่หลากหลายและหลากสีสันทัน เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศในแต่ละฤดูทั้ง 4 ฤดูกาล”(Robert F. and Betsy G. Feinberg, ed.2014) ดังนั้นถ้าหากนำข้อความจากเอกสารเรื่อง Japan with the passing seasons มาพิจารณาด้วยแล้วสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิจึงไม่ได้มีเพียงแค่ดอกไม้เท่านั้น ซึ่งสามารถแบ่งสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิออกเป็น 3 ประเภท ได้ดังนี้

1. ดอกไม้และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
2. เทศกาล
3. สถานที่ที่มีชื่อเสียง

ฤดูกาลทั้ง 4 ฤดูนั้นต่างก็มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ทั้งสภาพภูมิอากาศ สภาพภูมิประเทศรวมถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การจะทราบถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละฤดูกาลนั้นใช้เพียงการสังเกตปัจจัยภายนอกอย่างผิวเผินอาจไม่เพียงพอ เช่น การสังเกตดอกไม้ เราสามารถชมดอกไม้ได้ตลอดทั้ง 4 ฤดูกาล แต่ละฤดูกาลจะมีดอกไม้ที่ผลิบานในฤดูนั้นๆ แต่ดอกไม้ชนิดไหนจะผลิบานในฤดูกาลใดเราไม่อาจทราบได้ ดังนั้นสัญลักษณ์ทั้ง 3 ประเภทข้างต้นนี้จึงเป็นสิ่งที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการจำแนกให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละฤดูกาลได้

นอกจากนั้นในความเป็นลักษณะเฉพาะนี้เองที่เป็นเสน่ห์หรือจุดที่น่าสนใจในแต่ละฤดูกาลซึ่งไม่สามารถนำมาชดเชยหรือทดแทนกันได้ และในบรรดาทั้ง 4 ฤดูกาล ฤดูใบไม้ผลิถือเป็นฤดูกาลที่มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นและสวยงามที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงเวลา que สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติต่างผลิดอกออกผลอย่างสวยงามทั่วทั้งประเทศ ทำให้บรรยากาศภายในประเทศเต็มไปด้วยความสวยงาม ความสดใสร่าเริงและความสนุกสนาน ดังนั้นสัญลักษณ์ทั้ง 3 ประเภทที่จำแนกออกมานี้ สามารถนำมาอธิบายถึงสัญลักษณ์และลักษณะรวมถึงการค้นหาจุดที่ทำให้ทราบว่า เป็นภาพวาดของฤดูใบไม้ผลิได้ดังต่อไปนี้

1. ดอกไม้และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

ดอกไม้และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เป็นสัญลักษณ์หรือลักษณะที่สะท้อนความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิเป็นดอกไม้ทุกชนิดที่ผลิบานในช่วงฤดูกาลนี้ โดยสามารถรวบรวมข้อมูลของดอกไม้ประจำฤดูใบไม้ผลิได้ดังนี้

ดอกซากุระ(Sakura)

ซากุระเป็นดอกไม้ที่มีความผูกพันกับชาวญี่ปุ่นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นทั้งดอกไม้ประจำประเทศญี่ปุ่นและเป็นสัญลักษณ์อันโดดเด่นในฤดูใบไม้ผลิ ในระยะเวลา 1 ปีดอกซากุระจะบานเพียงแค่ครั้งเดียวคือในช่วงฤดูใบไม้ผลิ ดังนั้นผู้คนจึงเฝ้ารอชมดอกซากุระผลิบานด้วยความตื่นตาตื่นใจ การที่ดอกซากุระบานเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆคือประมาณ 1 สัปดาห์เป็นการสื่อถึงหลักความเชื่อของชาวญี่ปุ่นที่ว่า ไม่ว่าจะโดดเด่น สวยงาม มีเงินหรือมีอำนาจสักเพียงใดก็ต้องมีวันดับสูญสักวันหนึ่ง หรือเปรียบได้กับความอนิจจังตามหลักความเชื่อของพระพุทธศาสนานั้นเอง

ภาพวาดที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิส่วนใหญ่จะมีรูปดอกซากุระเป็นองค์ประกอบหลักของภาพ เนื่องจากดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของฤดูใบไม้ผลิ เมื่อเราเห็นต้นซากุระออกดอกบานสะพรั่งอย่างสวยงาม แน่ใจว่าเราสามารถทราบได้ทันทีว่าฤดูใบไม้ผลิได้มาเยือนแล้ว ในภาพวาดก็เช่นกัน เมื่อเราเห็นดอกซากุระเราก็สามารถทราบได้ทันทีว่าภาพนั้นเป็นภาพที่เกี่ยวข้องหรือสื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ

ดอกทิวลิป(Tulip)

ทิวลิปเป็นดอกไม้เมืองหนาวแต่จะผลิดอกอย่างสวยงามในช่วงฤดูใบไม้ผลิ มีต้นกำเนิดอยู่ที่ประเทศตุรกี แต่เป็นสัญลักษณ์ของประเทศเนเธอร์แลนด์ เดิมทีนั้นทิวลิปเป็นดอกไม้ป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เนื่องจากมีชาวสวนชาวเนเธอร์แลนด์ผู้หนึ่งได้ทำการเพาะพันธุ์ทิวลิปขึ้นมาใหม่ ทำให้ในปัจจุบันมีทิวลิปมากกว่า 100 สายพันธุ์สีของดอกทิวลิปแต่ละสีจะมีความหมายที่แตกต่างกันออกไป เช่น สีแดง หมายถึง ความมั่นคงในความรัก สีขาว หมายถึง ความเสียสละหรือความรักที่ไม่หวังผลตอบแทนและสีเหลือง หมายถึง ความรักที่สิ้นหวัง เป็นต้น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่มีการนำเข้าและปลูกดอกทิวลิปอย่างแพร่หลาย เมื่อฤดูใบไม้ผลิมาเยือนดอกทิวลิปก็จะเบ่งบานอย่างสวยงาม ในปัจจุบันมีสถานที่หรือแหล่งชมดอกทิวลิปเกิดขึ้น

มากมายทั้งในเมืองและตามชนบทของญี่ปุ่น ดังนั้นดอกทิวลิปจึงเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งหรือเป็นอีก
หนึ่งสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิ

ชิบะซากุระ(ShibaZakura)

ชิบะซากุระ หรือ Moss Pink เป็นดอกไม้พื้นเมืองทางตอนกลางของสหรัฐอเมริกา โดยจะผลิ
บานในช่วงฤดูใบไม้ผลิหลังจากที่ดอกซากุระร่วงโรยไปแล้ว มีทั้งสีชมพูและสีขาว ที่ได้ชื่อ “ชิบะ
ซากุระ” ก็เนื่องจากว่าเป็นดอกไม้ที่มีลักษณะคล้ายกับดอกซากุระและขณะที่ยังไม่ผลิบานจะมีสีเขียว
เหมือนต้นหญ้า ซึ่งคำว่าต้นหญ้าในภาษาญี่ปุ่นคือชิบะ ดังนั้นจึงนำทั้ง 2 คำมารวมกันเป็น “ชิบะ
ซากุระ”

ชิบะซากุระนิยมปลูกในหลายพื้นที่ทั่วโลก รวมถึงในประเทศญี่ปุ่นด้วย โดยจะเบ่งบานในช่วง
ฤดูใบไม้ผลิปกคลุมอยู่ทั่วทั้งบริเวณเนินเขา นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีเทศกาลชมทุ่งดอกชิบะซากุระ
ตามสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่างๆที่เป็นจุดชมวิวยอดนิยมใกล้ๆกับวิวทัศน์ของภูเขาไฟฟูจิอีกด้วย
ดังนั้นชิบะซากุระจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่ดอกไม้ที่มีลักษณะเหมือนดอกซากุระ แต่ยังเป็นดอกไม้ที่เป็น
สัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิเช่นเดียวกับดอกซากุระด้วย

ดอกวิสทีเรีย(Wisteria)

ดอกวิสทีเรียหรือที่รู้จักกันในนามดอกฟูจิ(Fuji) มีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบทวีปเอเชีย เช่น เกาหลี
จีนและญี่ปุ่น ลักษณะของดอกจะเป็นพวงช้อยยาวๆห้อยลงมาจากต้น มีสีขาว สีชมพูและสีม่วง
นอกจากนี้ดอกวิสทีเรียยังเป็นดอกไม้ที่ได้รับฉายาว่าเป็น 1 ใน 7 ต้นไม้มหัศจรรย์ของโลก(One of
the seven horticultural wonders of the world) เนื่องจากจะออกดอกดกเบียดกันถึง 40 ข้อต่อ
1 ตารางฟุตและให้ดอกกว่า 1.5 ล้านข้อต่อปี

เมื่อเข้าสู่ฤดูใบไม้ผลิดอกวิสทีเรียหรือดอกฟูจิจะออกดอกเป็นพวงช้อยห้อยลงมาจากต้นเป็น
อุโมงค์ดอกไม้ที่สวยงาม ตามสวนสาธารณะและตามสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติจะเต็มไปด้วย
บรรยากาศโทนสีชมพู สีม่วงและสีขาวของดอกไม้ชนิดนี้ ดังนั้นดอกวิสทีเรียหรือดอกฟูจิจึงเป็นอีกหนึ่ง
สีสันของฤดูใบไม้ผลิที่ช่วยสร้างบรรยากาศภายในฤดูกาลให้เต็มไปด้วยความสดใสและความสวยงาม
ถือเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่สวยงามของฤดูกาลนี้

ดอกนาโนะฮานะ(Nanohana)

นาโนะฮานะเป็นดอกไม้ที่มีสีเหลืองสด ในสมัยโบราณจะปลูกเพื่อสกัดน้ำมันจากเมล็ด แต่ในปัจจุบันปลูกเพื่อประกอบอาหารและสามารถแบ่งออกได้ 2 สายพันธุ์ คือ พันธุ์ญี่ปุ่นดั้งเดิมและพันธุ์ตะวันตก พันธุ์ญี่ปุ่นดั้งเดิมมีแหล่งกำเนิดอยู่ในทวีปยุโรปและเข้ามาในประเทศไทยญี่ปุ่นช่วงสมัยยาโยอิ จากนั้นแพร่หลายในช่วงสมัยเอโดะ ส่วนอีกพันธุ์หนึ่งคือพันธุ์ตะวันตก เข้ามาในประเทศไทยญี่ปุ่นช่วงสมัยเมจิและกลายเป็นสายพันธุ์หลักในปัจจุบัน

ในประเทศไทยญี่ปุ่นมีดอกนาโนะฮานะมากมายที่ถูกปลูกหรือขึ้นเองตามธรรมชาติอยู่ตามริมแม่น้ำ แนวเขื่อนและบริเวณเนินเขา สีเหลืองอร่ามของดอกนาโนะฮานะในทุ่งกว้างได้กลายเป็นทัศนียภาพอันสวยงามอีกอย่างหนึ่งในฤดูใบไม้ผลิ ถือเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของฤดูใบไม้ผลิและเปรียบเสมือนสีเหลืองทองของฤดูกาลนี้

ดอกทซึทซึจิ(Tsutsuji)

ดอกทซึทซึจิมีชื่อในภาษาอังกฤษว่า Azalea หรือที่รู้จักกันในนาม “กุหลาบพันปี” มีแหล่งกำเนิดอยู่ในแถบเอเชียกลาง เป็นไม้พุ่มที่มีสีสันสดใสเช่น สีชมพู สีแดง สีส้มและสีม่วง เป็นดอกไม้ที่ขึ้นอยู่ทั่วไปและสามารถพบเห็นได้ทั่วทั้งประเทศญี่ปุ่นเนื่องจากเป็นพืชท้องถิ่น ดอกทซึทซึจิจะผลิบานในช่วงหลังจากที่ดอกซากุระร่วงโรยแล้ว นอกจากนั้นสีของดอกทซึทซึจิยังมีปรากฏอยู่ในหนังสือรวมบทกลอนเก่าแก่ของญี่ปุ่นอีกด้วย ซึ่งแต่ละสีก็จะถูกใช้แทนความหมายในบทประพันธ์ที่แตกต่างกันออกไป

ดอกทซึทซึจิเป็นดอกไม้ท้องถิ่นชนิดหนึ่งของประเทศญี่ปุ่น สามารถพบเห็นและชมได้ทั่วไปตามท้องถนน สวนสาธารณะ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติรวมถึงตามศาลเจ้าและวัด ถือเป็นดอกไม้ชนิดหนึ่งที่ช่วยเติมเต็มความสดใสและความเบิกบานในฤดูใบไม้ผลิโดยดอกทซึทซึจิได้เข้ามาเติมเต็มในช่วงที่ดอกซากุระร่วงโรยไปแล้ว ถือเป็นารับช่วงต่อของความสวยงามทางธรรมชาติที่ล่วงตัวและเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ของฤดูกาลนี้

ดอกเนโมฟีลา(Nemophila)

ดอกเนโมฟีลามีชื่อในภาษาอังกฤษว่า Baby Blue Eyes ซึ่งมีความหมายว่า ดวงตาสีฟ้าของเด็กทารก และคำว่า Nemophila หมายถึง รักป่าละเมาะ ดอกเนโมฟีลาเป็นดอกไม้ที่มีสีน้ำเงินอมฟ้า สีขาวและสีม่วงอมดำ มีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมอยู่ทางตะวันตกของทวีปอเมริกาเหนือ เป็นดอกไม้ที่ขึ้นอยู่

ตามบริเวณที่ราบและบริเวณเนินเขา จะผลิดอกบานในช่วงฤดูใบไม้ผลิ ทำให้บรรยากาศบริเวณที่ราบ และเนินเขาในฤดูใบไม้ผลิกลายเป็นทุ่งดอกไม้อันสวยงามที่ปกคลุมไปด้วยสีน้ำเงินอมฟ้าของดอกเนโมฟีล่า

ในประเทศญี่ปุ่นดอกเนโมฟีล่าถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่นอกจากจะทำให้บรรยากาศในฤดูใบไม้ผลิเต็มไปด้วยความสดใสสว่างแล้วยังสร้างบรรยากาศอันสดชื่นและความรู้สึกที่ผ่อนคลายให้กับฤดูใบไม้ผลิด้วย เนื่องจากสีของดอกเนโมฟีล่าเป็นสีโทนเย็นที่มองแล้วสบายตา ดอกเนโมฟีล่าจึงเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิที่เป็นตัวแทนของความสดชื่นและผ่อนคลายในฤดูกาลนี้

2. เทศกาล

เทศกาลที่เป็นสัญลักษณ์หรือลักษณะที่สะท้อนความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิเป็นเทศกาลทุกเทศกาลหรืองานเฉลิมฉลองสำคัญที่จัดขึ้นในช่วงฤดูใบไม้ผลิ แต่เนื่องจากเทศกาลสำคัญในแต่ละยุคสมัยมีความแตกต่างกันออกไปซึ่งสามารถรวบรวมเทศกาลต่างๆที่มักปรากฏอยู่ในภาพวาดฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะได้ดังนี้

เทศกาลฮานามิ(Hanami)

เทศกาลฮานามิหรือเทศกาลชมดอกซากุระเป็นเทศกาลที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมีมาตั้งแต่ในสมัยเฮอัน จุดเริ่มต้นของเทศกาลนี้มาจากการที่บรรดาขุนนางหรือชนชั้นสูงได้นำต้นซากุระที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในป่ามาปลูกไว้บริเวณสวนในคฤหาสน์ของตน ต่อมาได้เริ่มมีการจัดงานเลี้ยงภายในสวนของตนเพื่อชมดอกซากุระบาน หลังจากนั้นการปลูกและการชมดอกซากุระก็แพร่หลายมากขึ้นทั้งในหมู่ชนชั้นสูงและประชาชนทั่วไป จนกลายมาเป็นเทศกาลชมดอกซากุระถึงณ ปัจจุบันนี้

เทศกาลชมดอกซากุระเป็นเทศกาลที่สำคัญและโดดเด่นที่สุดในฤดูใบไม้ผลิ อีกทั้งยังเป็นเทศกาลหลักที่มักปรากฏอยู่ในภาพวาดที่ใช้สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิของเหล่าศิลปินทั้งหลายอีกด้วย เนื่องจากเป็นเพียงเทศกาลเดียวที่สามารถสื่อสารได้ตรงประเด็นและชัดเจนที่สุดในการสื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ บรรยากาศของเทศกาลนี้เต็มไปด้วยผู้คนต่างพากันออกมาชื่นชมความงดงามของดอกซากุระที่กำลังผลิบาน หากภาพวาดใดที่มีเทศกาลนี้ปรากฏอยู่สามารถทำให้เราทราบได้ทันทีว่าภาพนั้นเป็นภาพที่เกี่ยวข้องหรือสื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ

เทศกาลฮินะมัตสึริ(Hinamatsuri)

เทศกาลฮินะมัตสึริหรือเทศกาลเด็กผู้หญิงเป็นเทศกาลที่สืบทอดมาจากประเทศจีนและเข้ามาแพร่หลายในประเทศญี่ปุ่นช่วงสมัยเอโดะ เป็นเทศกาลสำหรับเด็กผู้หญิงที่จัดขึ้นเพื่อขอพรให้เด็กผู้หญิงมีการเจริญเติบโตที่สมบูรณ์แข็งแรง โดยมีการจัดเรียงตุ๊กตาฮินะ(Hina)หรือตุ๊กตาที่แต่งกายในเครื่องแบบราชสำนักไว้บนแท่นฮินะสีแดง(แท่นสำหรับวางตุ๊กตาในเทศกาลนี้) โดยชั้นสูงสุดเป็นตุ๊กตาพระราชาราชินี ชั้นรองลงมาเป็นชั้นของตุ๊กตาข้าราชการหญิง 3 ตัวและชั้นล่างสุดคือตุ๊กตาคณบดี 5 ตัว ชั้นวางตุ๊กตาฮินะมีสูงที่สุดถึง 8 ชั้น และเมื่อผ่านพ้นวันที่จัดเทศกาลนี้ไป ผู้ปกครองของเด็กผู้หญิงต้องรีบเก็บตุ๊กตาฮินะให้เรียบร้อย เนื่องจากมีความเชื่อว่าถ้าเก็บช้าลูกสาวของตนจะได้ออกเรือนช้า

ฮินะมัตสึริเป็นเทศกาลที่แสดงถึงความสดใสรุ่งเรืองในฤดูใบไม้ผลิ โดยมีเด็กผู้หญิงเป็นองค์ประกอบสำคัญ บรรยากาศส่วนใหญ่ในเทศกาลนี้เต็มไปด้วยความสนุกสนานภายในครอบครัวที่มีลูกสาวหรือหลานสาว นอกจากการประดับตุ๊กตาฮินะบนแท่นแล้ว เทศกาลนี้ยังมีการเฉลิมฉลองภายในบรรดาหมู่ญาติพี่น้องและบรรดาเพื่อนฝูงเพื่อเป็นการรับขวัญลูกสาวหรือหลานสาว ถือเป็นช่วงเวลาที่คุณคนได้มาพบปะสังสรรค์และเฉลิมฉลองร่วมกัน ดังนั้นฮินะมัตสึริจึงเป็นอีกหนึ่งเทศกาลแห่งความสนุกสนานในช่วงฤดูใบไม้ผลิและสามารถสื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิได้

เทศกาลแห่งศาลเจ้า(Sanja Matsuri)

เทศกาลแห่งศาลเจ้าเป็นเทศกาลเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่ในสมัยเอโดะ เป็น 1 ใน 3 เทศกาลหลักของศาสนาชินโตในญี่ปุ่น มีตำนานเล่าขานถึงการเกิดเทศกาลนี้ขึ้นมาว่า ชาวประมง 2 พี่น้อง Hinokuma Hamanari และ Hinokuma Takenari ได้ทอดแหจับปลาอยู่ที่แม่น้ำซุมิดะ แต่เมื่อนำแหขึ้นมาปรากฏว่ามีพระพุทธรูปพระโพธิสัตว์กวนอิมทองคำติดแหขึ้นมาด้วย และเมื่อเศรษฐี Hajino Nakatomo ทราบเรื่องนี้จึงรีบไปพบชาวประมงทั้งสอง เนื่องจากเศรษฐีรู้ว่าพระพุทธรูปองค์นี้เป็นพระพุทธรูปสำคัญ ต่อมาทั้งเศรษฐีและสองพี่น้องชาวประมงได้เห็นมาศรัทธาในพระพุทธรูปอย่างจริงจังและได้นำพระพุทธรูปดังกล่าวไปประดิษฐานไว้ที่วัดเล็กๆแห่งหนึ่งในย่านอาซากุสะ ซึ่งในปัจจุบันคือวัดเซนโซจิ หรือ Asakusa Kannon

เทศกาลนี้เป็นงานเฉลิมฉลองที่ชาวญี่ปุ่นจะแต่งกายด้วยชุดตามธรรมเนียมของญี่ปุ่นออกมาชมขบวนแห่ เป็นการแห่ศาลเจ้าจำลองที่เชิญเทพเจ้าให้มาประทับอยู่ชั่วคราวเพื่อเฉลิมฉลอง

เรียกศาลเจ้าจำลองนี้ว่า Mikishi โดยจะมีการเล่นดนตรี ร้องเพลงและเต้นรำกันอย่างสนุกสนาน ตามท้องถนนที่ขบวนแห่ผ่านนั้นจะเนืองแน่นไปด้วยผู้คนที่รอชมขบวนแห่และผู้คนที่รอร่วมงาน ถือเป็นเทศกาลพื้นเมืองโบราณทางศาสนาที่เต็มไปด้วยความสนุกสนานและร่าเริงของผู้คน เทศกาลนี้ถูกจัดขึ้นในช่วงฤดูใบไม้ผลิและถือเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่โดดเด่นในฤดูกาลนี้

3. สถานที่ที่มีชื่อเสียง

ส่วนใหญ่ในภาพวาดจะปรากฏเป็นสถานที่ที่จัดงานสำคัญๆ เช่น งานเฉลิมฉลอง งานเทศกาลประจำปี รวมถึงเป็นสถานที่ที่ผู้คนออกมาพบปะสังสรรค์กัน แต่ละสถานที่ที่มีชื่อเสียงจะแตกต่างกันออกไปตามแต่ละยุคสมัย ซึ่งสามารถรวบรวมสถานที่ที่มีชื่อเสียงที่มักปรากฏอยู่ในภาพวาดฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะได้ดังต่อไปนี้

1. แม่น้ำทามะ (Tama River)
2. สวนอุเอะโนะ (Ueno Park)
3. แม่น้ำซุมิดะ (Sumida River)
4. นิปปอริ (Nippori)
5. เทือกเขาโกเท็น (Goten Yama)
6. ย่านโยชิวาระ (Yoshiwara Quarter)
7. แม่น้ำโอะโชนาชิ (Otonashi River)
8. เทือกเขาอะสุกะ (Asuga Hill)
9. เซนดากิหรือเซนได (Sendagi/Sendai)
10. ฟุคูกาวา (Fukugawa)

บทที่ 3

วิเคราะห์ภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ

3.1 วิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ

ภาพฤดูใบไม้ผลิมีรูปแบบและลักษณะในการสื่อความหมายที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละยุคสมัย ซึ่งแน่นอนว่าในสมัยเอโดะก็มีลักษณะเฉพาะของภาพฤดูใบไม้ผลิในยุคของตนเองเช่นกัน โดยสามารถนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิ 3 ประเภทข้างต้นมาเป็นหลักในการวิเคราะห์ถึงลักษณะเฉพาะของภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะจำนวน 15 ภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 Cherry Blossom Viewing at Goten Yama

ที่มา: Utagawa Hiroshige (1843)

ภาพ Cherry Blossom Viewing at Goten Yama เป็นภาพทิวทัศน์บริเวณเนินเขาโกเท็น ใกล้ๆกับริมแม่น้ำที่มีผู้คนนั่งชมดอกซากุระอีกทั้งยังมีเรือเล่นอยู่กลางแม่น้ำโดยเรือนั้นกำลังแล่นเข้าฝั่งมายังเนินเขาแห่งนี้ซึ่งมีผู้คนกำลังยืนรอเรืออุริมฝั่งแม่น้ำ

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาวีเคราะห์ ภาพนี้มีสัญลักษณ์ที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิคือดอกซากุระเนื่องจากซากุระเป็นดอกไม้ที่ผลิบานในช่วงฤดูเวลานี้และการที่ผู้คนนั่งชมดอกซากุระอยู่ใต้ต้นซากุระนั้นเป็นลักษณะของเทศกาลฮานามิหรือเทศกาลชมดอกซากุระที่มีปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทเทศกาล นอกจากนี้หากวิเคราะห์ตามสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียง เทือกเขาโกเท็นก็เป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิเช่นกัน

ภาพที่ 2 Courtesans Viewing Cherry Blossoms

ที่มา: Torii Kiyonaga (1785)

ภาพ Courtesans Viewing Cherry Blossoms เป็นภาพที่มีลักษณะเป็นภาพ 3 ภาพที่นำมาต่อกันแล้วกลายเป็นภาพเดียวกัน โดยทั้ง 3 ภาพนั้นมีผู้หญิงและเด็กหญิงใส่ชุดกิโมโนสีสันสวยงามกำลังเดินเล่นและชมความงามของดอกซากุระที่กำลังผลิบานอยู่ในสวนญี่ปุ่น

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาวีเคราะห์ ภาพนี้มีสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิคือดอกซากุระ เนื่องจากซากุระเป็นดอกไม้ประจำฤดูใบไม้ผลิตามที่ปรากฏในสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ และแม้ว่าจะแยกภาพ 3 ภาพออกจากกันก็ยังสามารถทราบได้ว่าภาพทุกภาพนั้นเป็นภาพฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากทั้ง 3 ภาพมีดอกซากุระเป็นองค์ประกอบเหมือนกันทุกภาพ อีกทั้งยังมีเทศกาลฮานามิหรือเทศกาลชมดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิด้วยเนื่องจากเทศกาลฮานามิเป็นเทศกาลที่อยู่ในฤดูใบไม้ผลิตามสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิประเภทเทศกาล

ภาพที่ 3 Cherry Blossom Viewing Party in a Japanese palace garden

ที่มา: Kikugawa Eizan (1840)

ภาพ Cherry blossom viewing party in a Japanese palace garden เป็นภาพที่มีหญิงสาวสวย 2 คนสวมชุดกิโมโนสีสันสดใสกำลังนั่งดื่มชาและทานอาหารอยู่ที่ตั่งชากระในสวนแห่งหนึ่งพร้อมกับชมบรรยากาศอันสวยงามของทัศนียภาพในฤดูใบไม้ผลิ

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมารวิเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นตัวแทนสื่อความหมายของฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากซากุระเป็นดอกไม้ที่ผลิบานในฤดูกาลนี้ตามที่สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ได้ระบุไว้ นอกจากนั้นการที่ผู้หญิงสองคนนี้นั่งดื่มชาและทานอาหารร่วมกัน ณ บริเวณตั่งชากระนั้นเป็นลักษณะของเทศกาลฮานามิหรือเทศกาลชมดอกซากุระ ซึ่งถือเป็นเทศกาลประจำฤดูใบไม้ผลิที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทเทศกาล

ภาพที่ 4 Cherry Blossom on Asuka Hill

ที่มา: Katsushika Hokusai (1832)

ภาพ Cherry Blossom on Asuka Hill เป็นภาพทิวทัศน์บนเทือกเขาอะสุกะที่เต็มไปด้วยต้นซากุระออกดอกสีชมพูสวยงามอยู่ทั่วทั้งบริเวณเทือกเขาสลับกับบ้านเรือนต่างๆและมีผู้คนออกมาพบปะสังสรรค์กันอยู่บริเวณใกล้ๆกับบ้านเรือน โดยผู้คนเป็นเพียงองค์ประกอบเล็กๆของภาพ

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาริเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากซากุระเป็นดอกไม้ที่โดดเด่นประจำฤดูกาลนี้ตามที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ นอกจากนี้ยังมีเทือกเขาอะสุกะเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากเทือกเขานี้เป็นหนึ่งในสถานที่ที่มีชื่อเสียงในสมัยเอโดะที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 5 Viewing the cherry blossom on Nakanochō Street in the Yoshiwara Quarter
ที่มา: Utagawa Hiroshige (1840)

ภาพ Viewing the cherry blossom on Nakanochō Street in the Yoshiwara Quarter เป็นภาพที่ผู้คนออกมาพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกัน ณ บริเวณย่านโยชิวาระ(หรือเมืองโตเกียวในปัจจุบัน) ซึ่งเป็นศูนย์กลางของความรื่นรมย์ในสมัยเอโดะ ส่วนผู้หญิงที่ทาหน้าสีขาวในภาพคือโอริรันหรือหญิงสาวที่ขายตัวในสมัยนั้น

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิแต่ละประเภทมาวิเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์ที่แทนความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากซากุระเป็นดอกไม้ประจำฤดูใบไม้ผลิตามที่ปรากฏในสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ และมีย่านโยชิวาระเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ เนื่องจากโยชิวาระเป็นหนึ่งในสถานที่ที่มีชื่อเสียงในสมัยเอโดะที่มีปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 6 Spring at Nippori

ที่มา: Utagawa Hiroshige (1842)

ภาพ Spring at Nippori เป็นภาพทิวทัศน์อันสวยงามบริเวณเนินเขานิปปอริที่เต็มไปด้วยต้นซากุระผลิดอกสีชมพูอย่างสวยงาม โดยในภาพจะเห็นผู้คนต่างพากันเดินชมบรรยากาศอันสวยงามของดอกซากุระและทำกิจกรรมสนุกสนานร่วมกันอยู่ทั่วทั้งบริเวณนิปปอริ

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาวិเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ โดยวิเคราะห์จากสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ที่มีดอกซากุระเป็นหนึ่งในดอกไม้ประจำฤดูใบไม้ผลิ นอกจากนั้นนิปปอริยังเป็นหนึ่งในสถานที่ที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียง ดังนั้นนิปปอริจึงเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิในภาพนี้ด้วย

ภาพที่ 7 Cherry Blossom Viewing on the Sumida River Embankment

ที่มา: Utagawa Hiroshige (1847)

ภาพ Cherry Blossom Viewing on the Sumida River Embankment เป็นภาพที่ผู้คนออกมาพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมสนุกสนานร่วมกัน ณ บริเวณริมแม่น้ำซุมิดะ ซึ่งบรรยากาศบริเวณรอบๆแม่น้ำนั้นเต็มไปด้วยความสวยงามของดอกซากุระที่ผลิบานในฤดูใบไม้ผลิ

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมารวิเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์แทนฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากซากุระเป็นดอกไม้ชนิดหนึ่งที่ผลิบานในช่วงฤดูใบไม้ผลิตามที่ระบุไว้ในสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ และถ้าหากวิเคราะห์ตามสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียง แม่น้ำซุมิดะถือเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงในสมัยเอโดะตามที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทนี้

ภาพที่ 8 Cherry Blossom Time at Naka-no-cho in the Yoshiwara

ที่มา: Utagawa Hiroshige (1848)

ภาพ Cherry Blossom Time at Naka-no-cho in the Yoshiwara เป็นภาพทัศนียภาพ บริเวณย่านโยชิวาระ ในภาพเต็มไปด้วยบรรยากาศอันพลุกพล่านของผู้คนที่ต่างออกมาพบปะสังสรรค์ หรือทำกิจกรรมรื่นเริงร่วมกัน ณ บริเวณใจกลางของย่านโยชิวาระที่มีต้นซากุระออกดอกสีชมพูอย่าง สวยงามอยู่ทั่วทั้งบริเวณ นอกจากนี้ในภาพยังมีโอริรันหรือหญิงสาวที่ขายตัวเป็น 1 ในองค์ประกอบ ของผู้คนในภาพด้วย(ผู้หญิงที่ทาหน้าขาว)

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาวีเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงฤดู ใบไม้ผลิ โดยวิเคราะห์จากสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ที่มีดอกซากุระเป็นดอกไม้ประจำฤดูใบไม้ผลิ นอกจากนั้นย่านโยชิวาระยังเป็นสิ่งที่สามารถสื่อถึงฤดูใบไม้ผลิได้ด้วย โดยนำสัญลักษณ์ประเภท สถานที่ที่มีชื่อเสียงมาวิเคราะห์ เนื่องจากย่านโยชิวาระเป็นสถานที่ที่ได้รับความนิยมจากหนุ่มสาวใน สมัยเอโดะ ย่านนี้จึงถือเป็นหนึ่งในสถานที่ที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น

ภาพที่ 9 Cherry Blossom in full bloom along the Sumida River

ที่มา: Utagawa Hiroshige (1853)

ภาพ Cherry Blossom in full bloom along the Sumida River เป็นภาพที่หญิงสาวสวยใส่ชุดกิโมโน 3 คนกำลังนั่งชมดอกซากุระและบรรยากาศบริเวณรอบๆ อยู่ใต้ต้นซากุระพร้อมกับมีการจัดเลี้ยงน้ำชากันเล็กน้อย ณ บริเวณใกล้ๆ กับแม่น้ำซูมิดะที่มีต้นซากุระผลิดอกสีชมพูบานสะพรั่งอย่างสวยงามทั่วทั้งบริเวณ

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาวិเคราะห์ ภาพนี้มีสัญลักษณ์ที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิคือดอกซากุระ โดยวิเคราะห์จากสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ที่มีดอกซากุระเป็นหนึ่งในดอกไม้ประจำฤดูกาลนี้ อีกทั้งยังมีเทศกาลฮานามิเป็นเป็นสัญลักษณ์ด้วย เนื่องจากเป็นเทศกาลในฤดูใบไม้ผลิตามที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทเทศกาล และแม่น้ำซูมิดะก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ โดยวิเคราะห์ตามสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียง ซึ่งบริเวณแม่น้ำซูมิดะเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในสมัยเอโดะที่ผู้คนนิยมมาชมดอกซากุระกันในช่วงฤดูใบไม้ผลิ

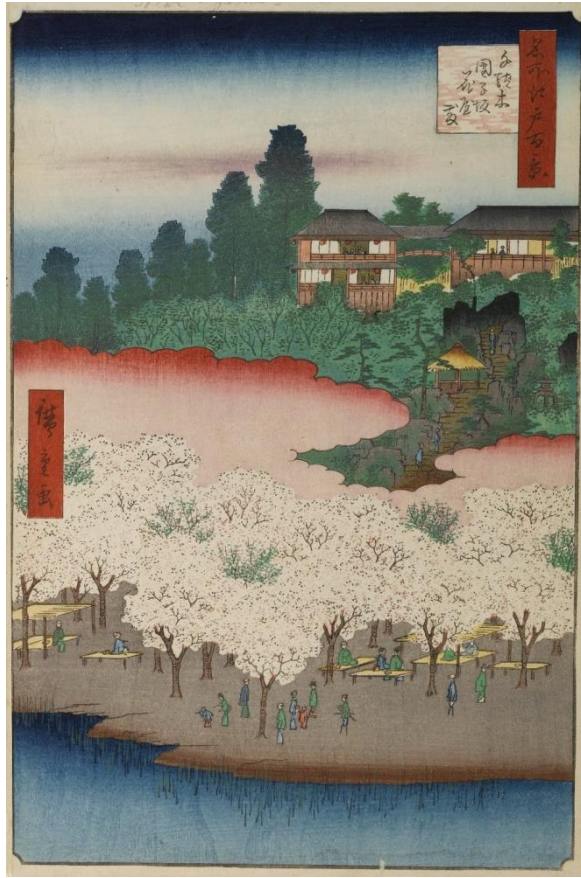

ภาพที่ 10 Suijin Shrine and Massaki on the Sumida River

ที่มา: Utagawa Hiroshige (1856)

ภาพ Suijin Shrine and Massaki on the Sumida River เป็นภาพทิวทัศน์บริเวณแม่น้ำซุจิ มิตะที่มีผู้คนกำลังเดินตรงไปยังแม่น้ำที่มีเรือและแพกำลังล่องอยู่ในแม่น้ำ โดยในภาพมีดอกซากุระโค้งต่ำลงมาจากมุมขวาบนของภาพเผยให้เห็นทิวทัศน์ที่สวยงามของบรรยากาศรอบๆแม่น้ำในมุมสูง

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาวិเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นสิ่งที่สื่อความหมายถึง ฤดูใบไม้ผลิ โดยวิเคราะห์จากสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ที่มีดอกซากุระเป็นดอกไม้ประจำฤดูกาล อีกทั้งแม่น้ำซุจิ มิตะยังเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อถึงฤดูใบไม้ผลิได้ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียง ในสมัยเอโดะที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 11 The Flower Mansion on Dango Slope in Sendagi

ที่มา: Utagawa Hiroshige (1856)

ภาพ The Flower Mansion on Dango Slope in Sendagi เป็นภาพทิวทัศน์ของดอกซากุระที่ผลิบานเป็นอุโมงค์ดอกไม้อยู่ทั่วทั้งบริเวณเนินเขาต้นโกะที่มีผู้คนมากมายเดินชมและนั่งชมดอกซากุระอยู่ใต้อุโมงค์ดอกไม้อันสวยงามนั้น

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาวិเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากซากุระเป็นดอกไม้ชนิดหนึ่งที่ผลิบานในฤดูกาลนี้ตามที่สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ได้ระบุไว้ นอกจากนั้นเมืองเซนดากียังเป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิตามที่ปรากฏในสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียง และยังมีเทศกาลฮานามิเป็นสัญลักษณ์เนื่องจากเป็นเทศกาลประจำฤดูใบไม้ผลิตามที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทเทศกาล

ภาพที่ 12 Blossoms on the Tama River Embankment

ที่มา: Utagawa Hiroshige (1856)

ภาพ Blossoms on the Tama River Embankment เป็นภาพที่มีต้นซากุระผลิดอกเรียงรายอย่างสวยงามยาวไปตามริมฝั่งแม่น้ำทามะ ผู้คนต่างมาชมความสวยงามของดอกซากุระกันบริเวณริมฝั่งแม่น้ำแห่งนี้กันอย่างเนืองแน่น โดยในภาพจะเห็นผู้คนยืนอยู่ตามใต้ต้นซากุระที่เรียงรายอยู่ริมฝั่งแม่น้ำทามะทอดยาวไปจนสุดภาพ

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาวិเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นสิ่งที่สื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ โดยในสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้มีดอกซากุระเป็น 1 ในดอกไม้ประจำฤดูใบไม้ผลิ นอกจากนั้นยังมีแม่น้ำทามะเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงในสมัยเอโดะที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียง

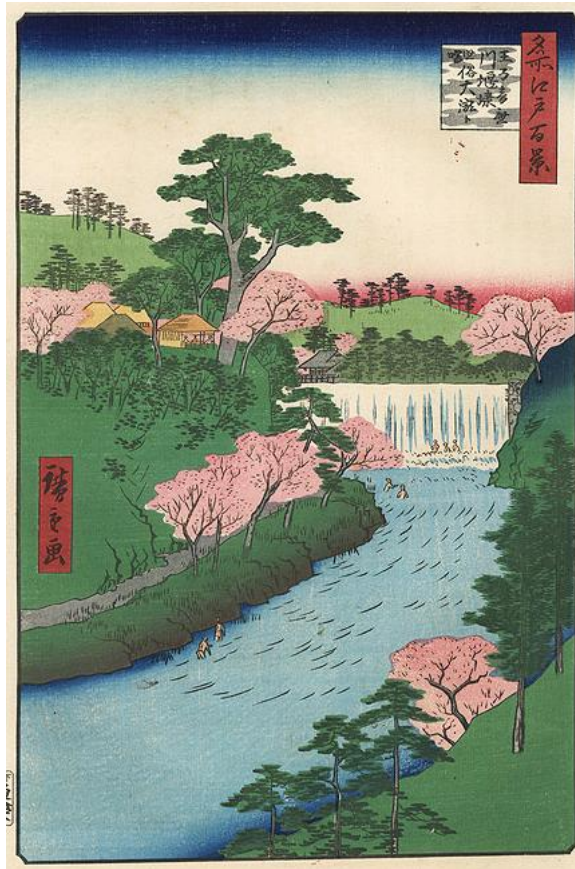

ภาพที่ 13 The Kiyomizu Temple and Shinobazu Pond at Ueno

ที่มา: Utagawa Hiroshige (1856)

ภาพ The Kiyomizu Temple and Shinobazu Pond at Ueno เป็นภาพทิวทัศน์บริเวณวัดเคียวมิซุและสระน้ำชิโนะบะสุ ณ สวนอุเอโนะ โดยบรรยากาศในภาพนั้นเต็มไปด้วยดอกซากุระที่ผลิบานอยู่ใกล้ๆกับบริเวณวัดเคียวมิซุที่เป็นอาคารไม้สีแดงอยู่ด้านขวาของภาพ ซึ่งเผยให้เห็นความสวยงามจากสีแดงของวัดที่ตัดกับสีชมพูของดอกซากุระ

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาวិเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากเป็นดอกไม้ที่ผลิบานในฤดูใบไม้ผลิตามที่สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ได้ระบุไว้ นอกจากนี้ยังมีสวนอุเอโนะเป็นสถานที่ที่สื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิตัวๆ เนื่องจากสวนอุเอโนะเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงในสมัยเอโดะที่ปรากฏในสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 14 Dam on the Otonashi River at Oji
ที่มา: Utagawa Hiroshige (1857)

ภาพ Dam on the Otonashi River at Oji เป็นภาพทิวทัศน์บริเวณแม่น้ำโอะโทนาชิที่มีคนกำลังเล่นน้ำในแม่น้ำและบริเวณใกล้ๆกับน้ำตกที่เป็นสันเขื่อน บรรยากาศรอบๆแม่น้ำแห่งนี้ถูกห้อมล้อมไปด้วยต้นไม้อันเขียวชอุ่มนานาพันธุ์และต้นซากุระที่ออกดอกสีชมพูสดใส

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาริเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิตามที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ที่มีดอกซากุระเป็นดอกไม้ประจำฤดูกาลนี้ นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำโอะโทนาชิเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากแม่น้ำโอะโทนาชิเป็นหนึ่งในสถานที่ที่มีชื่อเสียงในสมัยเอโดะที่มีปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 15 Cherry Blossoms at the Hachiman Shrine in Fukugawa
ที่มา: Utagawa Hiroshige (1857)

ภาพCherry Blossoms at the Hachiman Shrine in Fukugawaเป็นภาพทิวทัศน์บริเวณริมแม่น้ำ ณ ศาลเจ้าฮาจิมันในฟูกูกาว่า ในภาพมีดอกไม้หลายชนิดขึ้นอยู่ตามบริเวณริมแม่น้ำและเนินเขา ซึ่งหนึ่งในดอกไม้หลายชนิดนั้นมีดอกซากุระรวมอยู่ด้วยนอกจากนั้นยังมีผู้คนมาพบปะสังสรรค์และชมวิวกันที่บริเวณแห่งนี้

หากนำสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิมาวិเคราะห์ ภาพนี้มีดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ โดยวิเคราะห์ตามสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ที่มีดอกซากุระปรากฏอยู่เป็นดอกไม้ประจำฤดูใบไม้ผลิ นอกจากนั้นหากนำสัญลักษณ์ประเภทสถานที่ที่มีชื่อเสียงมาวิเคราะห์ ฟูกูกาว่าถือเป็นอีกสัญลักษณ์ที่มีความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงในสมัยเอโดะที่ผู้คนนิยมมาชมวิวกวทัศน์ที่สวยงามของธรรมชาติ ณ ที่แห่งนี้

จากการวิเคราะห์ภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะข้างต้นทั้ง 15 ภาพโดยใช้สัญลักษณ์ของ ฤดูใบไม้ผลิ 3 ประเภทคือ ดอกไม้หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เทศกาลและสถานที่ที่มีชื่อเสียง มาเป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์สามารถนำภาพทั้ง 15 ภาพมาสรุปถึงลักษณะเฉพาะของภาพฤดู ใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะได้ดังนี้

ภาพที่ 1 Cherry Blossom Viewing at Goten Yama ใช้สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ เทศกาลและสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 2 Courtesans Viewing Cherry Blossoms ใช้สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้และ เทศกาล

ภาพที่ 3 Cherry Blossom Viewing Party in a Japanese palace garden ใช้สัญลักษณ์ ประเภทดอกไม้และเทศกาล

ภาพที่ 4 Cherry Blossom on Asuka Hill ใช้สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้และสถานที่ที่มี ชื่อเสียง

ภาพที่ 5 Viewing the cherry blossom on Nakanocho Street in the Yoshiwara Quarter ใช้สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้และสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 6 Spring at Nippori ใช้สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้และสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 7 Cherry Blossom Viewing on the Sumida River Embankment ใช้สัญลักษณ์ ประเภทดอกไม้และสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 8 Cherry Blossom Time at Naka-no-cho in the Yoshiwara ใช้สัญลักษณ์ ประเภทดอกไม้และสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 9 Cherry Blossom in full bloom along the Sumida River ใช้สัญลักษณ์ ประเภทดอกไม้เทศกาลและสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 10 Suijin Shrine and Massaki on the Sumida River ใช้สัญลักษณ์ประเภท ดอกไม้และสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 11 The Flower Mansion on Dango Slope in Sendagi ใช้สัญลักษณ์ประเภท ดอกไม้เทศกาลและสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 12 Blossoms on the Tama River Embankment ใช้สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ และสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 13 The Kiyomizu Temple and Shinobazu Pond at Ueno ใช้สัญลักษณ์
ประเภทดอกไม้และสถานที่ที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 14 Dam on the Otonashi River at Oji ใช้สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้และสถานที่ที่
มีชื่อเสียง

ภาพที่ 15 Cherry Blossoms at the Hachiman Shrine in Fukugawa ใช้สัญลักษณ์
ประเภทดอกไม้และสถานที่ที่มีชื่อเสียง

จากสรุปสัญลักษณ์ที่ภาพทั้ง 15 ภาพใช้สื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิข้างต้น สามารถนำมา
สรุปถึงลักษณะเฉพาะของภาพวาดฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะได้ว่า ภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัย
เอโดะนิยมใช้ดอกซากุระและสถานที่ที่มีชื่อเสียงในการสื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิ โดยจากภาพที่
นำมาวิเคราะห์ทั้ง 15 ภาพนั้นทุกภาพมีดอกซากุระเป็นองค์ประกอบทั้งหมดส่วนภาพที่ใช้สถานที่ที่มี
ชื่อเสียงในสมัยเอโดะเป็นองค์ประกอบในการสื่อความหมายมีทั้งหมด 13 ภาพคือภาพที่ 1 , 4 , 5 ,
6 , 7 , 8 , 9 , 10 , 11 , 12 , 13 , 14 และ 15 และสุดท้ายคือภาพที่ใช้สัญลักษณ์ประเภทเทศกาลสื่อ
ความหมายมี 5 ภาพคือ ภาพที่ 1 , 2 , 3 , 9 และ 11 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าลักษณะเฉพาะของ
ภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะนั้นเป็นภาพที่ใช้ดอกซากุระและสถานที่ที่มีชื่อเสียงสื่อความ
หมายถึงฤดูใบไม้ผลิ

3.2 วิเคราะห์แนวความคิดและความหมายของการใช้สัญลักษณ์แทนฤดูใบไม้ผลิในศิลปะ สมัยเอโดะ

3.2.1 แนวความคิด

นอกจากสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายของภาพแล้ว ภาพแต่ละภาพต่างก็ต้องมี
แนวความคิดเป็นหลักในการเขียนภาพออกมา ซึ่งภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะทั้ง 15 ภาพ ที่
นำมาวิเคราะห์ในหัวข้อ 3.1 ข้างต้นนั้นล้วนแต่เป็นภาพประเภทอุกิโยเอะทั้งหมด ซึ่งจากข้อความที่ว่า
“ศิลปินในสกุลอุกิโยเอะ มักจะวาดภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสามัญชน
ในสมัยใหม่ ภาพดังกล่าวมักเป็นภาพเล่าเรื่องชีวิตของชนชั้นกลางและชั้นต่ำ ตลอดจนฉากและ
สถานที่ที่รู้จักกันดี” (มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์ 2532 : 249) สามารถนำมาวิเคราะห์ถึงแนวความคิดใน
การเขียนภาพฤดูใบไม้ผลิของศิลปินในสมัยเอโดะได้โดยนำภาพจากหัวข้อข้างต้น(หัวข้อ3.1) มา
ยกตัวอย่างและวิเคราะห์จำนวน 5 ภาพ โดยนำภาพที่ 4 , 5 , 6, 7 และ 12 มาวิเคราะห์ได้ดังนี้

ภาพที่ 4 Cherry Blossom on Asuka Hill

ที่มา: Katsushika Hokusai(1832)

ภาพ Cherry Blossom on Asuka Hill เป็นภาพบรรยากาศในฤดูใบไม้ผลิ โดยหากแบ่งภาพออกเป็น 4 ส่วนตามเครื่องหมายบวักจะเห็นผู้คนเป็นจุดเล็กๆอยู่บริเวณภาพล่างซ้าย ดังนี้

หากขยายมุมมองของภาพออกมาจะเผยให้เห็นถึงผู้คนมากมายที่เดินอยู่ตามท้องถนนและมีการพบปะพูดคุยกัน ซึ่งถือเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยเอโดะท่ามกลางบรรยากาศอันสดใสของฤดูใบไม้ผลิ

ภาพที่ 5 Viewing the cherry blossom on Nakanochō Street in the Yoshiwara Quarter
ที่มา: Utagawa Hiroshige (1840)

ภาพ Viewing the cherry blossom on Nakanochō Street in the Yoshiwara Quarter เป็นภาพบรรยากาศในฤดูใบไม้ผลิ ณ บริเวณย่านโยชิวาระหรือเมืองโตเกียวในปัจจุบัน โดยในภาพพลุกพล่านไปด้วยผู้คนที่มาพบปะสังสรรค์กันหรือสัญจรผ่านไปมา ณ บริเวณย่านนี้ ถือเป็นอีกมุมมองหนึ่งของภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่น ณ ย่านโยชิวาระในสมัยเอโดะโดยเฉพาะการใช้ชีวิตของโอริรันหรือหญิงสาวขายตัวที่ทาหน้าสีขาวในภาพ เนื่องจากย่านนี้ในสมัยเอโดะเป็นย่านที่อยู่ของโอริรัน

ภาพที่ 6 Spring at Nippori

ที่มา: Utagawa Hiroshige(1842)

ภาพ Spring at Nippori เป็นภาพบรรยากาศบริเวณนิปปอริในช่วงฤดูใบไม้ผลิที่ดอกซากุระผลิดอกอย่างสวยงามโดยในภาพจะเห็นผู้คนมาเดินเล่นกันและพบปะพูดคุยกันอยู่ทั่วทั้งบริเวณเนินเขาและลานกว้างด้านล่าง นิปปอริถือเป็นสถานที่ยอดนิยมที่ผู้คนมักมาชมความสวยงามของธรรมชาติในช่วงฤดูใบไม้ผลิ นอกจากนั้นในภาพยังมีวิถีชีวิตของผู้คนในสมัยเอโดะแฝงอยู่ด้วย โดยสังเกตได้จากผู้คนในภาพที่ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน

ภาพที่ 7 Cherry Blossom Viewing on the Sumida River Embankment

ที่มา: Utagawa Hiroshige (1847)

ภาพ Cherry Blossom Viewing on the Sumida River Embankment เป็นภาพบรรยายภาคในฤดูใบไม้ผลิบริเวณริมแม่น้ำซุมิดะ ในภาพพลุกพล่านไปด้วยผู้คนที่มาสังสรรค์กันโดยมีการเล่นดนตรีรวมถึงพบปะพูดคุยกัน นอกจากนี้บริเวณริมแม่น้ำอีกฝั่งยังเต็มไปด้วยบ้านเรือนของผู้คนเรียงรายอยู่อย่างแน่นหนา ซึ่งกิจกรรมที่ผู้คนร่วมสนุกกันและบ้านเรือนริมฝั่งแม่น้ำในภาพนั้นสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยเอโดะ

ภาพที่ 12 Blossoms on the Tama River Embankment

ที่มา: Utagawa Hiroshige(1856)

ภาพ Blossoms on the Tama River Embankment เป็นภาพบรรยากาศในฤดูใบไม้ผลิ ริมน้ำแม่น้ำทามะที่เนืองแน่นไปด้วยผู้คนที่มาพบปะพูดคุยกันหรือสัญจรผ่านไปมา โดยในภาพจะเห็น ผู้คนยืนหรือเดินอยู่ริมน้ำทามะทอดยาวตลอดจนสุดภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยเอโดะ ณ ริมน้ำทามะ

จากการวิเคราะห์ภาพ 5 ภาพข้างต้น สามารถนำมาสรุปถึงแนวความคิดในการเขียนภาพดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะได้ว่า ศิลปินมีแนวความคิดในการถ่ายทอดภาพออกมาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยเอโดะซึ่งไม่ว่าภาพที่เขียนออกมานั้นจะเป็นภาพที่สื่อความหมายถึงสิ่งใดก็ตาม แต่ภาพทุกภาพที่เขียนขึ้นมาจะใช้แนวความคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยนั้นๆ มาเป็นหลักในการเขียนภาพ

3.2.2 ความหมายของการใช้สัญลักษณ์แทนดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ

จากการวิเคราะห์ถึงลักษณะเฉพาะของภาพดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะ(ในหัวข้อที่ 3.1) ที่สามารถสรุปได้ว่า ภาพดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะใช้สัญลักษณ์ประเภทดอกไม้และสถานที่ที่มีชื่อเสียงในการสื่อความหมายถึงดูใบไม้ผลิ โดยสัญลักษณ์ประเภทดอกไม้ส่วนใหญ่ใช้ดอกซากุระในการสื่อความหมาย โดยภาพที่นำมาวิเคราะห์ทั้ง 15 ภาพมีดอกซากุระเป็นองค์ประกอบทุกภาพ และการที่ทั้ง 15 ภาพใช้ดอกซากุระในการสื่อความหมายก็เนื่องมาจากความหมายของดอกซากุระที่ว่า “ซากุระ” มาจากคำเก่าแก่สองคำคือ “ซา” หมายถึง “วิญญาณแห่งพืชพันธ์” และ “กุระ” หมายถึง “ที่ประทับของพระเจ้า” ดังนั้น ซากุระ จึงหมายถึง ที่สถิตของจิตวิญญาณแห่งพืชพันธ์ทั้งปวง

จากความหมายของดอกซากุระนี่เองที่เป็นประเด็นสำคัญซึ่งส่งผลให้ภาพทุกภาพใช้ดอกซากุระเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายถึงดูใบไม้ผลิ เนื่องจากดอกซากุระมีความหมายในการสื่อความถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนั้นการใช้สถานที่ที่มีชื่อเสียงเข้ามาเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมายถึงดูใบไม้ผลิก็เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าตามสถานที่ต่างๆ ในประเทศญี่ปุ่นนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ทุกหนทุกแห่ง

บทที่ 4

บทสรุป

สรุปผลการศึกษา

ภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะมีลักษณะเฉพาะในการสื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิคือ ใช้ดอกไม้และสถานที่ที่มีชื่อเสียงเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อความ ซึ่งดอกไม้ที่สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิได้อย่างตรงตัวที่สุดคือดอกซากุระ ส่วนสถานที่ที่มีชื่อเสียงที่ใช้สื่อความหมายนั้นจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละยุคสมัย โดยส่วนใหญ่จะเป็นสถานที่ยอดนิยมในสมัยนั้นๆ ซึ่งในสมัยเอโดะจะประกอบไปด้วย แม่น้ำทามะ, สวนอุเอะโนะ, แม่น้ำซูมิดะ, นิปปิริ, เทือกเขาโกเท็น , ย่านโยชิวาระ, แม่น้ำโอะโทนาชิ , เทือกเขาอะสุกะ , เซนดากิหรือเซนไดและฟุคุกาวา

ส่วนแนวความคิดในการเขียนภาพฤดูใบไม้ผลิในศิลปะสมัยเอโดะนั้น ศิลปินส่วนใหญ่จะใช้แนวความคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยเอโดะ โดยแนวความคิดนี้มีแฝงอยู่ในภาพเขียนทุกภาพไม่ว่าภาพเขียนนั้นจะสื่อความหมายถึงอะไรก็ตาม นอกจากนั้นการใช้ดอกซากุระและสถานที่ที่มีชื่อเสียงสื่อความหมายถึงฤดูใบไม้ผลิก็เนื่องจากว่า ดอกซากุระนั้นมีความหมายที่สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งถ้านำมารวมกับสถานที่ที่มีชื่อเสียงแล้วสามารถสื่อความหมายได้ว่า ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์อยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กุลนิดา เหลือบจำเริญ. **องค์ประกอบศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์, 2555.

คัง ซุซูกิ. **Spring ฤดูใบไม้ผลิกับความเบิกบานของดอกซากุระ**. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส1989, 2554.

มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์. **ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538.

ศิลป์ ภาคสุวรรณ, ผู้แปล. **รู้จักญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2532.

อาภา เทียมสิงห์, ผู้รวบรวม. **Flower Garden in Japan ชมเพลินดอกไม้งามตามสวนสวยทั่วญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : ส.เอเชียเพรส1989, 2556.

เจมส์ และ แจ็คสัน จาร์เวส. **ขำเลียงแลศิลปะญี่ปุ่น**. แปลจาก A Glimpse at the Art of Japan. แปลโดย กิติมา อมรทัต. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2545.

ภาษาต่างประเทศ

Gabriele, Fahr and Backer. **Japanese Prints**. Italy: *Grafedit S.p.A. Azzano San Paolo*, 2007.

Hiroshi, Mizuo.**EdoPainting : SOTATSU AND KORIN**. Translated by John M. Shields. Japan: Heibonsha, 1973.

Tinios, Ellis. **Japanese Prints Ukiyo-e in Edo,1700 – 1900**. London : The British Museum Press, 2010.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ต่อจรัส พงษ์สาลี. **Ohanami** [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 26 เมษายน 2558. เข้าถึงจาก

http://www.jeducation.com/THAI/sign/15_ohanami/hanami.htm

ArPae [นามแฝง]. **Sakura คำนี้มีความหมายลึกซึ้งและผูกพันกับคนญี่ปุ่นมานาน**[ออนไลน์].

เข้าถึงเมื่อ 26 เมษายน 2558. เข้าถึงจาก <http://thaihottour.com/arpae-com/sakura>

Kamonpun Sangwichean. **History of tulip** [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 26 เมษายน 2558.

เข้าถึงจาก <http://webserv.kmitl.ac.th/s0050264/History.htm>

Kangsadal Benz. **Japan's Flower Festival** สุดยอดเทศกาลชมดอกไม้ในประเทศญี่ปุ่น

[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 21 เมษายน 2558. เข้าถึงจาก

<http://blog.mushroomtravel.com/2013/09/japans-flower-festival.html>

PEEKO [นามแฝง]. **ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูแห่งการเริ่มต้น** [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2557.

เข้าถึงจาก <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=aisatsugreetings>

&month=11-2005&date=29&group=1&gblog=22

Tom Nan Blue [นามแฝง]. **ความหมายของดอกทิวลิปแต่ละสี**[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ

24 เมษายน 2558. เข้าถึงจาก <https://hahablue1.wordpress.com>

TWS3332 [นามแฝง]. **ซากุระ สัญลักษณ์แห่งญี่ปุ่น**[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 26 เมษายน 2558.

เข้าถึงจาก <http://www.thaigoodview.com/node/135279>

Eikichi, Uoya. **One Hundred Famous Views of Edo** [Online]. Accessed 20 April 2015.

Available from http://www.hiroshige.org.uk/hiroshige/100_views_edo/

[100_views_edo.htm](http://www.hiroshige.org.uk/hiroshige/100_views_edo/)

Guth, Christine. **Edo Art in Japan 1615 – 1868**[Online]. Accessed 30 October 2014.

Available from <http://www.nga.gov/content/dam/ngaweb/Education/learning-resources/teaching-packets/pdfs/edo-teach.pdf>

F., Robert and G. Feinberg, Betsy. **Japan with the passing seasons** [Online]. Accessed

22 April 2015. Available from <http://www.cernuschi.paris.fr/sites/cernuschi>

[/files/press_release_.pdf](http://www.cernuschi.paris.fr/sites/cernuschi/files/press_release_.pdf)

Ota, Seizo. **Sakura Sakura Coming of Spring** [Online]. Accessed 25 November 2014.

Available from <http://www.ukiyoe-ota-muse.jp/H2403sakurasakura-E.html>